

A hírek között megemlékszik a 75. éve fennálló polgári iskoláról, s örömet fejezi ki, hogy az igazgatói és gyakorló iskolai ezidén bekövetkező külön státusai régi kívánságokat töltenek be. Közli továbbá, hogy dr. Kósa Kálmán min. osztályfőnök nyilatkozata szerint a közokt. miniszter kiterjeszti a természetbeni ellátást és előkészíti a szanálási év beszámítását.

A 2. számban *Mesterházy Jenő* „Az 1944. évi állami költségvetés és anyagi ügyeink” cím alatt ismerteti a liceumok (tanítóképzők) költségvetési adatait, összehasonlítva, de nem irigységgel, a népoktatás, a polgári iskola és a gimnázium helyzetével. Státusuk most sem kapta meg, amit méltányosnak tartunk mindnyájan. A költségvetési vita során elhangzott képviselői beszédek egyes részeit közli, amelyekben több meleg szót olvashatunk a polgári iskoláról is.

A *Nevelésügyi Szemle* 7—8. számában az új szerkesztő, dr. Mester János egyet. ny. r. tanár bejelenti, hogy a Délmagyarországi Nevelők Egyesületének igazgató-tanácsa szólította fel az elárvult szerkesztőség átvételére. Bizva az eddigi gárda és a tanítói testületek munkásságában, vállalta a munkát. Tudjuk, hogy neve és munkássága a folyóirat nívóját fenn fogja tartani.

Dr. Bakos József cikke: *Az iskolai nyelvvédelem a magyar nyelvi nevelés szolgálatában*. Nemcsak az idegen szavakat, amelyek fölöslegeseek, kell írtani, hanem a helyettük használható jó magyar szavakat keressük meg a régi magyar nyelvben, a nép nyelvében és nagy íróink munkáiban. Ezen kívül más idegenszerűségeket is írtani kell a magyar nyelvből, a barbarizmusokat. A mai magyar köznyelv tele van ilyen idegenszerűségekkel. Ezekre a figyelmet fel kell hívni minden fokon az iskolában. Hiba, ha az ilyen idegenszerűségekre csak rámutatunk, de nem tesszük a jót a tanuló vérévé. Jól meg kell ismerni a magyar nyelv szellemét. Ápolni kell azt, ami jó és helyes a tanulók beszédében, gyűjteni kell a nép nyelvének színes és érdekes képeit, nyelvi példáit. A barbarizmusok elleni iskolai harcnak tervszerűnek kell lennie. Alsó fokon első teendő a jó magyar kiejtésre való nevelés. Ide tartozik a hangok megfelelő hossza és a helyes hangsúly. Második teendő a magyar szókinés tudatosítása. Csak ezt követheti azután a barbarizmusok ismertetése. Bakos József a gimnáziumban ilyen irányú munkájának pár részletét is bemutatja.

Dr. Berg Pál *A középiskolai reform oka és következményeiről* ír. Négy éve dolgozik a gimnázium az új Tantervvel, amely a régi és még ma is vissza-visszatérő tanítóiskolát nevelőiskolává akarja alakítani. Míg régebben az iskolában dresszurás fegyelem uralkodott, ma az önfegyelemre való nevelés a fontos.

Seres József *Az alföldi tanítóság társadalmi és kulturális magatartása* című cikkében megállapítja, hogy nem azért van ma tanítóihiány, mert a fizetés csekély és a férfiak nem mennek ezért erre

a pályára, vagy elhagyják, hanem mert nincs hivatástudata. Ha nem becsülik meg eléggé, maga tehet róla. Mindent másoktól vár. A tanítónak vállalnia kell a néppel való közösséget.

Lakner Károly *Az iskolai adminisztrációról* ír. Az igazgató az egységes pedagógiai jelleget biztosítja, emellett igen sok adminisztrációs munkát is kell végeznie. Segítőtársa valamelyik tanár. Óráján nem tud teljes nevelőmunkát végezni, mert más gondolkör foglalkoztatja. Sokszor fáradtan lép az osztályba, közbeeső pihenő nélkül. Az adminisztrációhoz tartozik a jegyzőkönyv vezetőjének és a tandíjkezelőnek nem csekély munkája is. Végül adminisztratív teendője bőven van az osztályfőnöknek is. Lakner szerint teljesen indokolt volna az igazgatói titkári állás megszervezése, amelyet kereskedelmi középiskolát, esetleg gimnáziumot végzetek is elláthatnának. Kiképzésük előkészítő tanfolyamon történhetne. Az osztályfőnöki munkákat kivéve a többi segítőtanár munkáját végezhetné és az igazgató nem pedagógiai természetű munkájának nagyobb részét is átvehetné. Addig is, amíg ez megvalósul, az irodai segédérők munkaidejét pontosan meg kell határozni, heti 9 tanítási és 9 irodai órán túl teljesített munkájáért óradíjat, a jegyzőnek pedig heti két órai óradíjat kell adni.

Hajós Elemér *A beszédhibák megelőzése és elhárítása a családban* címen nem eléggé ismert és a gyermek lelki életét annyira meghatározó kérdésben olyan kitűnő tanácsokat ad, hogy azt nemcsak minden tanítónak, vagy tanárnak, de minden szülőnek is ismernie kellene.

A folyóirat 9–10. számából.

Vajtai István *Módszer és tankönyv* cím alatt közli gondolatait „a magyar irodalom tanításának időszerű kérdéseiről.” A kérdéseket a gimnáziumi Tanterv és Utasítások keltették. Az Utasítások az irodalom tanításában megkívánja a tanulók öntevékenységet. Vajtai úgy látja, hogy nem az új módszer ellen szólnak az elhangzó kifogások, hanem a jobb tankönyvért folyik a harc. Az alsó négy osztályban a tanítás az olvasmányok megtárgyalása alapján történik, könyvbe nyomtatott magyarázat és méltatás nélkül. Nem baj tehát, ha ugyanez történik a felsőbb osztályokban is. Közös munka alapján saját maga szerkessze meg a tanuló a szöveget, mert csak így fejlődhetik ki jó előadóképesség, nem pedig készen adott szöveg betanulásával. Irodalmat csak az írók és költők munkáinak megismerésével és értékelésével lehet tanulni, de nem tankönyv-alapján. Ehhez több idő kell azonban és megfelelő szövegeket nyújtó könyv.

Dr. Visy József *Antikvárs és korunk* címmel az ókori embereszmény és jellemfogalom esztétikai vonásaival foglalkozik.

Dr. Koczás Gyula cikke: *A közösségi nevelés kérdéséhez.* A közösségi nevelés csak nemzetnevelés lehet, Imre Sándor szavai értelmében. Nemzetét nevelni csak az képes, aki nemzetének minden viszonyát ismeri, mert kötelességünk magyar embert nevelni. A jó

nevelő kötelessége az igazmondás, ezen túl művelt embernek is kell lennie, ami nem jelenti egyúttal az ismeretek és adatok tömegét, hanem lelki átdolgozottságát. A nemzetnevelés szolgálatában kell állania minden iskolai tantárgynak. Ezek közt legjelentősebb és az élen áll a történelem, a nemzeti történelem. Azonnal utána következik a magyar beszéd és írás minél tökéletesebb elsajátítása. Szolgálja a nemzeti zene ismerete is. A természettudományok megfelelnek a magyar ember lelkületének, tehát szintén nagy gond fordítandó rájuk. De nem az adatok tömege a fontos, hanem a tárgy szelleme. A gyakorlati oktatás ma túlteng, nem egészen helyes irányban. A hazafias ünnepélyek, amelyek kiváló nemzetnevelési alkalmak, gondos előkészítést kívánnak, mert különben csak romboló hatásúak. A szociális érzés kiépítése is nagy jelentőségű e szempontból. De nem a szavak, hanem a tettek, a magunk példája értékes hatású. A szociális kérdés azonban nem anyagi, hanem művelődési kérdés. A művelt ember kicsinyes, önző okoktól elvonva vizsgálja helyzetét. Tehát minél több iskolát kell létesíteni és megfelelő oktatói személyzetről gondoskodni. Mindkettőhöz több anyagi áldozat szükséges.

Gauder Andorné értékes gondolatfüzésben mutatja be, hogy túlzásba menő tanulmányok helyett fontosabb volna a leányifjúságot az élet problémáira előkészíteni. Gondolatsorozatának címe: *Az életre való nevelés a leányközépiskolában*. A gondolkodás szellemi erőfeszítés, munkát kíván. Az újabb tanítási módszerek azt a hitet ébresztik a tanulóban, hogy már tudja is az anyagot. Ha azután az osztályzat nem a remélt jegy, nem magában keresi az okot, hanem a tanárban és „módszerében.” A szülők hasonló meggyőződésben látnak áldozatot gyermekükben. Az életben aztán nem lesz kire áthárítani a balsiker okát! Bizonyos, hogy az anyag sok, meg kellene rostálni. Olyan apró részletkérdések fontosak az iskolai életben, amelyeknek az életben semmi jelentőségük nincs (mint példákat említi: Kopasz Károly uralkodási ideje, a konjunktívusz használata a latinban, a differenciál-integrálszámítás). Anyag legyen: a mindennapi használat ismerete, a módszer adjon szükséges teret a tanuló munkájának is. A figyelemre való nevelés fontos. Ennek legjobb módja a szemléltető tanítási eljárás. A tanuló korát meghaladó feladatok értelmi képmutatásra nevelik a gyermeket. Az érzelmi nevelésről szólva kiemeli a nőt családanyává emelő önfegyelmezést, a lemondani tudást, a vágy mérséklését, az érzések kellő helyen való takarását, a harag, a félelem, a hazudozás legyőzését, ezzel szemben a szeretet kifejlesztését és kifejezését. Az erkölcsi nevelés terén az önfegyelmezés, a helyes önbírálat kifejezését látja legfontosabbnak. Az illik – nem illik – kérdését, ennek a tanulókkal való megbeszélését annyira fontosnak látja, hogy 8 éven át rendes tantárgyként (osztályzattal) való bevezetését kívánja. Felsőbb osztályokban ez az anyag áthajlana az erkölcstanba.

Papp Károly a tanító tudományos munkalehetőségeivel ad kartársainak (talán távolabbi kartársainak is) jó útmutatót. Olyan sok részletet sorol fel, hogy csak nagyjából említhetjük meg főbb szempontjait. Érinti a neveléstan probléma-körét, a néprajzi kutatások lehetőségeit, az állat- és növényteni megfigyeléseket (pl. rovarok neve a népnél, a meteorológiai hatások ezekre, a környék állatvilága, növényvilága, orvostani vonatkozásuk, földrajzi, földtani kutatások). Kutatni és megállapítanivalója bőven akad a tanítónak, de hogy ezt értékadóan végezhesse, képeznie is kell magát.

Dombi Béla pár példán megmutatja, hogy a matematika forma-nyelve nem magyar, hanem germán szerkezetű (sin x = szinusza x -nek, a magyar szórend szerint x -nek szinusza; ezt érezzük a m^2 jelölésében is, ahol előbb kell mondani a 2-nek megfelelő „négyzet” szót, s azután a „métert”. A magyar nyelv és gondolkodás szerint a m^2 helyes leolvasása: méternégyzet.”) Tehát a matematika nagy részét magyar szavakkal, de idegen lelkiséggel tanulja ifjúságunk. Ez sok hiba oka. A matematikát át kellene tehát hangolni. Kísérletképpen egy feladatesortot dolgoztatott fel mintegy 500 gimnáziumi és főiskolai tanulóval (hallgatóval). Megállapításai azonban, mint maga is elismeri, nem sokat jelentenek, mert nemcsak a matematika-tanárok, hanem a kikerült növendékek fülét is megmételtyezte már az idegen nyelvi szerkezet. Reméljük, hogy megindított vizsgálatai rövidesen használható eredményekre vezetnek.

Dr. Kemény Gábor Régiek mai szemmel cím alatt Jókai Mór nemzetnevelői szerepét jellemzi írásművei alapján. Élete és művei harmóniát mutatnak. Keresi Jókai munkáiból, miként képzelte el a nagy mesemondó a világ valódi békéjét, az ehhez vezető utat és módokat.

„Irodalom” című rovatában a folyóirat meleg, elismerő szavakkal ismerteti Vicsay Lajos és Hollóné Hatos Kornélia gyakorló polgári iskolai tanárok könyveit (Történelmi olvasókönyv a magyar történelem tanításához, II. átdolgozott kiadás; Boldogi hímzés-minták.)

A Testnevelés ezévi 1. számának első cikkét (*Balogh Gyula: Tárgyilagos fogalmak a sportról és a testnevelésről*) azért ismertetjük, mert a Cselekvés Iskolája előbbi számának 98. oldalán megjegyzést tettünk a „testnevelés” szóról. Jeleztük azt is, hogy ennek megbeszélése, mindkét fél meghallgatása kívánatos volna. Ez a cikk pedig természetesen a másik álláspontot képviseli, tehát a tárgyilagosság megkívánja, hogy megismerjük. Cikkében figyelmeztet arra, hogy a sportban szellemi értékek is vannak, amit meg kell látni. Nem kívánja, hogy ennek felismerése nyomán mindenki sportember legyen, de legalább (saját szavaival) „jóindulatú semlegességet” mutassanak. Több sportoktató megállapítását összegezi a következőkben. 1. A testnevelés nem lélektelen izomműködtetés. „A nevelés